

Dr hab. Wiesław Lizak

Warszawa, 30 kwietnia 2021 r.

Katedra Studiów Regionalnych i Globalnych

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Uniwersytet Warszawski

### **Recenzja**

**dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i organizatorskiej**

**dr Marty Kani przygotowana w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora**

**habilitowanego w dyscyplinie nauki o polityce,**

**w dziedzinie nauk społecznych,**

**w oparciu o osiągnięcie naukowe pt.**

**„Polityka wobec dziedzictwa prekolumbijskiego na terenie Peru w XIX-XXI wieku:**

**nacjonalizm – monumentalizacja – partycypacja”**

Pani dr Marta Kania jest adiunktem w Zakładzie Ameryki Łacińskiej Instytutu Amerykanistyki i Studiów Polonijnych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia magisterskie ukończyła w roku 2002 na kierunku archeologia (Instytut Archeologii, Wydział Historyczny UJ) uzyskując stopień magistra w ramach dwóch specjalności: Archeologia Polski i powszechna oraz Archeologia śródziemnomorska. Rok później uzyskała także stopień magistra kulturoznawstwa (specjalność: stosunki etniczne i migracje międzynarodowe) – studia te ukończyła na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ. Z kolei w roku 2008 uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie archeologii, przygotowany i obroniony na Wydziale Historycznym UJ. Jej dysertacja nosiła tytuł *Archeologia i nacjonalizm w Peru w pierwszej połowie XX wieku* i została przygotowana pod kierunkiem prof. dra hab. Adama Walaszka.

## 1. Ocena aktywności naukowej

Dorobek naukowy Pani dr Marty Kani obejmuje badania, które wpisują się w ramy nauki o polityce, chociaż, zarówno jej uniwersyteckie wykształcenie (studia magisterskie i doktorat), jak i prace badawcze prowadzone w trakcie kariery akademickiej, wskazują na szerokie zainteresowania Pani dr Kani zagadnieniami, które można usytuować na pograniczu politologii i nauk będących przedmiotem jej przygotowania zawodowego oraz badań związanych z uzyskaniem stopnia naukowego doktora (historia, archeologia, kulturoznawstwo). Interdyscyplinarność i wielodyscyplinarność w podejściach badawczych w ujęciu dobrze przygotowanego pod względem merytorycznym i metodologicznym badacza może okazać się wielkim atutem, pozwalając na oryginalne podejście do przedmiotu badań i uzyskanie odkrywczych wyników jako efektu końcowego zastosowanej procedury w ramach procesu badawczego. W tym przypadku mogę stwierdzić, że mamy do czynienia z tego typu sytuacją. Niezależnie więc od ewentualnych uwag, jakie mogą pojawić się przy ocenie omawianego osiągnięcia naukowego, działalność naukowa habilitantki na pograniczu nauk o polityce (nauki społeczne) oraz historii, archeologii i nauk o kulturze (nauki humanistyczne) przyniosła pozytywne rezultaty. Jednocześnie należy stwierdzić, że powyższe uwagi oczywiście nie negują przyporządkowania przedstawionych do oceny publikacji do dyscypliny nauki o polityce i administracji, a zaprezentowaną różnorodność metodologiczną należy potraktować raczej jako atut wzmacniający oryginalność osiągniętych rezultatów badań.

Dorobek Pani dr Marty Kani dotyczy przede wszystkim badań nad ewolucją sytuacji we współczesnym Peru z punktu widzenia polityki zmierzającej do budowania nowoczesnego państwa w kontekście jego sytuacji etnicznej, społecznej, politycznej. Badania te dotyczą takich kwestii, jak kształtowanie się państwowości peruwiańskiej, procesy etnogenezy w Peru, budowa tożsamości państwa i narodu, relacje pomiędzy przeszłością i współczesnością w kontekście poszukiwania wartości konstytuujących tożsamość narodową, powstawanie i rola ideologii narodowych (nacjonalizmów) w dyskursie politycznym w Peru, rola i znaczenie dziedzictwa epoki przedkolonialnej (państwowość Inków) dla konstruowania społecznych treści i wartości legitymizujących państwowość peruwiańską, rola i znaczenie dziedzictwa przedkolumbijskiego w wymiarze materialnym (rola archeologii) dla dyskursu politycznego państwo- i narodotwórczego oraz kwestie wykorzystywania w praktyce politycznej przez elity władzy przeszłych dokonań inkaskiej cywilizacji prekolumbijskiej w budowaniu narracji politycznej, zarówno na użytek wewnątrzpolitycznych rozgrywek, jak i w kontaktach ze



środowiskiem międzynarodowym. W tym kontekście pojawiają się również rozważania dotyczące kwestii własności dziedzictwa archeologicznego, sposobów jego wykorzystywania w dyskursie społecznym i politycznym, a także dopuszczalnych zasad i form współpracy międzynarodowej w jego poznawaniu, utrwalaniu i udostępnianiu. Autorka dowodzi na konkretnych przykładach, jak silny ładunek treści politycznych może pojawić się w kontekście działań związanych z tym zjawiskiem i jakie konsekwencje może to nieść dla stabilności państwa i społeczeństwa.

Oprócz tego podstawowego nurtu w ramach zainteresowań badawczych Pani dr Kania można wskazać ponadto dwa mniej znaczące obszary badań, niemniej istotne dla oceny całości jej aktywności naukowej. Są to badania poświęcone problematyce polonijnej, prowadzone zwłaszcza w kontekście jej zainteresowań Ameryką Łacińską (kilka publikacji autorka poświęciła również tym zagadnieniom – m.in. poruszała kwestie związane z obecnością Polonii w Peru, ale nie tylko). Kolejnym obszarem aktywności habilitantki są zagadnienia związane ze społeczną i polityczną rolą religii w regionie latynoamerykańskim. Liczba publikacji w ramach tych obszarów badań jest stosunkowo mniejsza, niemniej ta aktywność naukowa przekłada się mocno na działania w ramach dydaktyki oraz innych form aktywności naukowo-badawczej i popularyzatorskiej.

## 2. Ocena dorobku zaprezentowanego jako osiągnięcie naukowe w procedurze habilitacyjnej

Pani dr Marta Kania przedstawiła do oceny w ramach procedury habilitacyjnej trzy monografie. Zostały one przedstawione jako osiągnięcie naukowe pod wspólnym tytułem *Polityka wobec dziedzictwa prekolumbijskiego na terenie Peru w XIXXXI wieku: nacjonalizm – monumentalizacja – partycypacja*. Wspomniane trzy publikacje to następujące pozycje:

1. *Prekolumbijski image Peru. Rola archeologii dziedzictwa inkaskiego w kształtowaniu peruwiańskiej tożsamości narodowej*, Studia Latynoamerykańskie Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. 12, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2010, s. 363;
2. *Machupicchu: między archeologią i polityką*, Studia Latynoamerykańskie Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. 13, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2013, s. 292;

3. *Projekt Qhapaq Ñan. Wyzwania nowego modelu polityki wobec dziedzictwa kulturowego ludów tubulczych*, Seria Societas, t. 126, Księgarnia Akademicka, Kraków 2019, s. 223.

Wymienione publikacje stanowią pewną całość, przedstawiając na bazie analizowanych procesów relacje pomiędzy zjawiskami społeczno-kulturowymi a sferą polityczną funkcjonowania państwa i społeczeństwa, przede wszystkim w kontekście legitymizacji systemu politycznego, kształtowania tożsamości narodowej, roli tradycji i dziedzictwa kulturowego we współczesnym dyskursie politycznym, czy też budowania przestrzeni komunikacji społecznej. Przedstawienie łącznie tych trzech publikacji jako osiągnięcia naukowego nie budzi wątpliwości – dotyczą one podobnej problematyki, uzupełniają się pod względem prezentowanych zagadnień i pomimo, że koncentrują uwagę na podobnych zagadnieniach, raczej w minimalnym stopniu znajdziemy powtórzenia w ramach prezentowanych treści (warto – moim zdaniem – na to zwrócić uwagę, gdyż w niektórych przypadkach przedłożenie cyklu publikacji jako podstawy procedury habilitacyjnej niesie za sobą ryzyko zbieżności pod względem treści poszczególnych części składowych takiego osiągnięcia naukowego).

Pierwsza spośród wymienionych powyżej monografii jest najobszerniejsza i dotyka istotnych kwestii związanych z kształtowaniem się tożsamości państwa i narodu peruwiańskiego. Prezentacja tych treści z jednej strony wiąże się z przedstawieniem procesu kształtowania się ideologii narodowych, ich podstawowych założeń, przesłanek i czynników warunkujących ich powstawanie i spełnianą rolę społeczno-polityczną w określonej przestrzeni historycznej. Z drugiej zaś strony autorka podjęła wysiłek ukazania wpływu przeszłości przedkolumbijskiej na omawiane zjawiska, wychodząc w punkcie wyjścia od analizy roli i znaczenia odkryć archeologicznych stanowiących bazę dla refleksji o wielkości i świetności cywilizacji epoki przedkolonialnej i wpływu takiej refleksji na współcześnie zachodzące procesy kształtowania tożsamości państwa i narodu peruwiańskiego. Rozważania o relacjach pomiędzy badaniami archeologicznymi (jako jednej z form odkrywania prawdy o historycznej przeszłości kraju) a zjawiskami ze sfery politycznej (wykorzystywanie odkrywanych elementów wiedzy w dyskursie politycznym) są bardzo interesujące i warto podkreślić ich oryginalność i nowatorstwo; zwłaszcza w polskiej literaturze przedmiotu trudno znaleźć podobne analizy). Autorka potraktowała temat bardzo szeroko – w jej monografii omówiono relacje pomiędzy archeologią a zjawiskami ze sfery społeczno-politycznej, zarówno w kontekście teoretycznym, jak i w ramach analiz konkretnego przypadku na bazie ustaleń



odnoszących się do relacji pomiędzy przeszłością przedkolonialną i pokolonialną terytoriów tworzących współczesną państwowość peruwiańską.

W trakcie narracji wskazano na rolę wyobrażeń i mitów o przeszłości jako istotnym źródle kształtowania ideologii narodowych oraz treści związanych z budowaniem wizji odnoszących się do wizerunku współczesnego państwa peruwiańskiego, zarówno w wymiarze wewnętrznym (legitymizacja państwa i systemu politycznego), jak i zewnętrznym (element budowania międzynarodowego wizerunku państwa). W tym kontekście pojawia się też kwestia tożsamości narodu peruwiańskiego, a więc kwestia relacji pomiędzy ludnością indiańską („tubylczą”) a Kreolami i Metysami, konstytuującymi po dekolonizacji „naród polityczny”, który przez szereg dekad odmawiał mieszkańcom interioru praw publicznych, a jednocześnie odwoływał się do inkaskiego dziedzictwa jako kulturowego podłoża peruwiańskiej państwowości. Ukazanie paradoksów tej sytuacji i wskazanie jej destrukcyjnego charakteru dla późniejszych losów Peru, zwłaszcza w XIX i na początku XX wieku, jest jednym z ciekawszych wątków książki. Zainteresowanie wzbudzają też fragmenty pokazujące rywalizację w sferze świadomości społecznej odmiennych ideologicznych uzasadnień dla procesów modernizacyjnych na drodze do budowy nowoczesnego państwa. Kwestia tożsamości narodu składającego się z odmiennych komponentów etnicznych, przewyższania wzajemnych stereotypów pomiędzy tymi grupami, poszukiwanie historycznych i współczesnych wartości leżących u źródeł legitymizacji idei państwa, wreszcie budowanie ideowych komponentów mających na celu przewyższanie dystansów rozwojowych, charakteryzujących sytuację państwa już od XIX wieku – to wszystko stało się przedmiotem interesujących prezentacji i analiz zawartych w omawianej publikacji, a stawiane pytania badawcze, proces poszukiwania na nie odpowiedzi i prezentowane analizy dowodzą dojrzałości autorki, zarówno jeśli chodzi o wymiar merytoryczny, jak i metodologiczny monografii.

Druga spośród przedstawionych do oceny publikacji, *Machupicchu: między archeologią i polityką*, składa się de facto z trzech części, połączonych wspólnym przedmiotem zainteresowania (ruiny przedkolumbijskiego miasta „odkryte” dla świata na początku XX wieku). Pierwsza część książki (rozdział) dotyczy kwestii znaczenia amerykańskiej ekspedycji Hiram Bingham do Peru, w wyniku której świat dowiedział się o istnieniu ruin zaginionego miasta w peruwiańskim interiorze. Autorka w tym przypadku stara się naświetlić wszechstronnie kwestię pierwszeństwa tego odkrycia (w istocie lokalni odkrywcy poprzedzili wyprawę sfinansowaną przez Yale University i National Geographic Society) oraz jego wizerunku w oczach amerykańskiej i światowej opinii publicznej (kwestia autokreacji

Binghama jako odkrywcy). Autorka słusznie wskazuje na niejednoznaczność istniejących przekazów dotyczących tamtej epoki, z jednej strony będących skutkiem dysproporcji w zakresie możliwości komunikacyjnych i kreacyjnych środków masowego przekazu i obiegu literatury naukowej w Stanach Zjednoczonych i Peru, a z drugiej świadomych oddziaływań propagandowych uczestników amerykańskiej wyprawy. Ten fragment stanowi swego rodzaju przyczynek do historii obiegu informacji, w tym także naukowej, we współczesnym świecie i roli czynników determinujących skuteczność tego procesu. Oprócz tego, że dostarcza wiedzy na temat historii pewnego odkrycia naukowego, każe zastanowić się także nad efektywnością procesów kształtowania obiegu informacji (w tym osiągnięć naukowych) w XX- i XXI-wiecznym świecie.

Druga część rozprawy zawiera analizę historii sporu pomiędzy władzami Peru a kierownictwem amerykańskiego Yale University, powstałego na tle praw do dysponowania zabytkami wywiezionymi z Peru przez wyprawę Hiram Bingham w drugim dziesięcioleciu XX wieku. Treść tego rozdziału stanowi przykład analizy sporu o dobra kulturowe, których przykładu we współczesnym świecie znajdziemy o wiele więcej. Ta konkretna historia może więc być przykładem powstania i rozwiązywania sporu międzynarodowego powstałego na tle stosunku do kolonialnej i neokolonialnej przeszłości oraz do rabunkowej polityki wobec dóbr kultury ze strony państw kolonialnych bądź prowadzących neokolonialną politykę. Autorka przedstawiła ten temat na tle toczącego się na forach instytucji międzynarodowych i w relacjach międzypaństwowych dyskusji o własności dziedzictwa kulturowego (w tym archeologicznego), o jego ochronie oraz rodzących się zasadach międzynarodowej współpracy w tej materii. Ten fragment rozprawy wpisuje się jednoznacznie w nurt badań jednej z subdyscyplin nauki o stosunkach międzynarodowych, jaką są międzynarodowe stosunki kulturalne. Wchodząc na to pole badawcze, autorka poradziła sobie bardzo dobrze, udowadniając znajomość tej tematyki w sposób wystarczający dla przeprowadzenia interesującej i rozszerzającej stan naszej wiedzy analizy.

Trzecia część monografii zawiera analizy odnoszące się z kolei do wewnątrzpolitycznych uwarunkowań zagospodarowania dziedzictwa archeologicznego Machu Picchu (czy – jak woli Autorka – Machupicchu). Habilitantka przedstawiła tutaj bowiem kwestię relacji pomiędzy centrum politycznym państwa a lokalnymi władzami i miejscową ludnością w zakresie zagospodarowania „zasobów” archeologicznych oraz spór o podobnym charakterze powstały na tle prób komercjalizacji i przejęcia kontroli nad lokalnym ruchem turystycznym przez zewnętrzne przedsiębiorstwo działające za aprobatą rządu w okresie



prezydentury Alberto Fujimoriego. Ten fragment pracy ma charakter analizy dokonanej w kontekście efektywności funkcjonowania systemu administracyjno-politycznego państwa i adekwatności rozwiązań społeczno-ekonomicznych do potrzeb populacji zamieszkującej dany region administracyjny, charakteryzujący się „posiadaniem” specyficznego dobra, jakim są archeologiczne bogactwa kraju, stanowiące atrakcję turystyczną. I chociaż w tym rozdziale wydaje się, że warstwa opisowa przeważa nad analityczną, stanowi on część oryginalnego dorobku Autorki, prezentując zagadnienia dotychczas raczej pomijane w polskiej literaturze politologicznej.

Trzecia pozycja, stanowiąca element ocenianego osiągnięcia naukowego, została poświęcona prezentacji pewnego modelu polityki zorientowanej na ochronę dziedzictwa kulturowego ludów tubylczych we współczesnym świecie. Autorka przedstawiła to zagadnienie biorąc za punkt wyjścia kwestię statusu systemu dróg andyjskich będących pozostałością systemu komunikacyjno-transportowego z czasów prekolumbijskich (państwo Inków - Tahuantinsuyu). Ten rozległy system połączeń komunikacyjnych współcześnie położony jest na terytoriach kilku państw w zachodniej części Ameryki Południowej, ale autorka koncentruje swoją uwagę przede wszystkim na Peru i działaniach władz tego państwa na rzecz wpisania Qhapaq Ñan (Główny Szlak Andyjski) na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO. Nie zmienia to faktu, iż w pracy odzwierciedlenie znalazły także opisy i analizy współpracy międzynarodowej na rzecz przygotowania inicjatywy i jej realizacji (oprócz Peru były to Argentyna, Boliwia, Chile, Ekwador i Kolumbia). Określiło to ramy czasowe analizy na okres od 2001 do 2018 roku (wpisanie Qhapaq Ñan na listę UNESCO nastąpiło ostatecznie w 2014 roku), chociaż pełna prezentacja genezy samego projektu i kontekstu polityczno-społecznego, w jakim był przygotowywany, wymagała również sięgnięcia do dalszej przeszłości.

Prezentacja projektu Qhapaq Ñan stała się jednocześnie punktem wyjścia do prezentacji szerszych zagadnień z pogranicza politologii, kulturoznawstwa czy socjologii. Autorka odwołuje się w swoich badaniach przede wszystkim do etnopolityki, wskazując na definicję tejże autorstwa Andrzeja Wierzbickiego jako punkt wyjścia dla własnych refleksji nad zjawiskiem. W efekcie mamy ciekawą analizę przypadku w odniesieniu do współczesnej sytuacji Peru jako państwa wieloetnicznego (i w istocie wielokulturowego), w którym relacje pomiędzy elitami Kreolskimi i Metyskimi a ludnością indiańską do czasów współczesnych nie zostały w pełni uregulowane na zasadach gwarantujących w pełni przestrzeganie praw człowieka i demokracji. Przy okazji realizacji projektu Qhapaq Ñan pojawiły się nowe

elementy w polityce władz centralnych wobec społeczności indiańskich, tym samym także szansę na ułożenie na nowych zasadach relacji pomiędzy centrum i lokalnymi społecznościami w regionach często dotychczas pomijanych w polityce modernizacyjnej państwa. Sprzyja temu zapewne fakt, iż część infrastruktury systemu dróg andyjskich jest ciągle wykorzystywana jako element infrastruktury komunikacyjnej, co z jednej strony stwarza przesłanki dla zaistnienia emancypacyjnych funkcji projektu, a z drugiej wymusza wzajemną współpracę podmiotów lokalnych i państwowych w procesie realizacji założeń wynikających ze statusu Qhapaq Ñan jako elementu światowego dziedzictwa kultury. Tworzy to punkt wyjścia dla analizy zmian zachodzącej współcześnie w polityce Peru wobec zróżnicowania etnicznego, dążeń emancypacyjnych ludności interioru i kształtowania się nowego modelu polityki kulturowej, zakładającej współpracę i dowartościowanie tych elementów tradycji, które związane są z dziedzictwem prekolumbijskim i są silnie obecne w formach społeczno-kulturowego życia ludności o korzeniach indiańskich. I w tym przypadku podsumowując tę część dorobku Pani dr Marty Kani należy stwierdzić, że stanowi on oryginalny wkład do systemu wiedzy o współczesnej Ameryce Łacińskiej, a w tych warstwach, w których odnosi się ona do współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony światowego dziedzictwa kulturowego twórczo wykorzystuje już istniejące ustalenia, odnosząc je do konkretnej sytuacji przypadku poddanego opisowi i analizie.

Przedstawione w ramach wniosku publikacje prezentują wyrównany poziom. Podnoszą interesujące i ważne z punktu widzenia poznawczego kwestie, wpisują się w nurt badań, którymi w polskiej nauce zajmuje się stosunkowo niewielu autorów, pogłębiają wiedzę na tematy, które w światowej nauce są obecne w coraz większym stopniu. Kwestie praw ludów tubylczych, ochrona dziedzictwa kulturowego ludzkości, polityka państw wobec tych kwestii, poszukiwania nowych form aktywności poszczególnych państw wobec wyzwań współczesności wiązanych z procesami kształtowania się norm i zasad współżycia międzynarodowego w kontekście praw kulturowych, pogłębianie współpracy międzynarodowej (zwłaszcza na forum instytucji systemu Narodów Zjednoczonych) – to są tematy coraz szerzej obecne w dyskursie naukowym w ramach nauk społecznych i humanistycznych. Aktywność naukowa Pani dr Marty Kani wpisuje się w nurt tych badań, przenosząc na grunt polskiej nauki dorobek nauki światowej i rozwijając na polskim gruncie przestrzeń dla nowatorskich badań skoncentrowanych na tych tematach. Połączenie tych badań z zainteresowaniami obszarem Ameryki Łacińskiej zaprezentowało ciekawymi i ważnymi publikacjami.



Można oczywiście wskazać pewne niedociągnięcia w ramach tych publikacji, niemniej nie rzutują one istotnie na ocenę całości przedstawionego do oceny materiału. Wydaje się na przykład – co wyżej już zasygnalizowano – że monografia poświęcona politycznym aspektom ochrony dziedzictwa Machu Picchu składa się jakby z trzech odrębnych części połączonych w jednej publikacji dzięki wskazaniu na różnorodne aspekty zjawisk politycznych powstałych w kontekście odkrycia zaginionego miasta i ochrony zabytków archeologicznych z nim związanych. Wydaje się także, że w niektórych fragmentach publikacji przeważa warstwa deskryptywna nad analityczną (niekiedy narracja schodzi na tory bardziej opisowe), niemniej biorąc pod uwagę małą znajomość opisywanych procesów i zjawisk w Polsce można i tę cechę uznać za element przybliżający czytelnikowi zagadnienia, których przybliżenie jest niezbędne dla zrozumienia różnorodnych aspektów opisywanego problemu. Jako politolog zapewne większą wagę przywiązywałbym również do powiązania prezentowanych treści z teoretyczną podbudową, zwłaszcza w kontekście metodologicznym, niemniej i tu należy uznać prawo Autorki do samodzielności w wyborze form i metod prezentowanego materiału. Te stwierdzenia oczywiście nie zmieniają jednak mojej w pełni pozytywnej opinii wobec przedstawionego osiągnięcia naukowego.

Pod względem metodologicznym przedstawione publikacje również nie budzą kontrowersji, chociaż już wyżej zasygnalizowano pewne uwagi, które można by powtórzyć w tym kontekście. Zabrakło może także bardziej jednoznacznych deklaracji we wstępie do niektórych monografii odnośnie metodologicznych aspektów podjętych badań. Deklarowane przez Autorkę podejście interdyscyplinarne wydaje się w pełni uzasadnione, a jej przygotowanie zawodowe i doświadczenia zdobyte przez przygotowywanie doktoratu wzbogaciły moim zdaniem warsztat pracy politologa o pewne cechy pozwalające na bardziej wszechstronną analizę omawianych zagadnień. Oryginalnie na tym tle wyglądają m.in. rozważania na temat związków archeologii ze zjawiskami ze sfery politycznej – poszerzyło to również i moją wiedzę w tym zakresie. Autorka deklaruje wykorzystanie metody historycznej, co w kontekście analizy procesów sięgających korzeniami początków państwowości Peru jest logiczne i uzasadnione. Szeroko wykorzystuje dostępne dokumenty i inne źródła historyczne, a to dzięki dogłębnym kwerendum w bibliotekach i archiwach (przede wszystkim w Peru). Wielokrotnie będąc w Peru i innych państwach regionu przeprowadziła szereg rozmów i wywiadów z badaczami, osobami reprezentującymi instytucje polityczne, a także mieszkańcami, których dotyczą omawiane procesy, co pozwoliło na istotne wzbogacenie i urozmaicenie warstwy faktograficznej w zaprezentowanych publikacjach. W każdej z

publikacji znalazły się także obszerne wykazy wykorzystanych materiałów źródłowych – dokumentów, monografii, artykułów czy materiałów prasowych. Analiza i twórcze wykorzystanie toczącego się dyskursu naukowego poprzez odwołanie do literatury przedmiotu jest mocną stroną tych publikacji, wzbogaconych także prezentacją własnych doświadczeń i ocen będących rezultatem odbytych wizyt studyjnych.

Przedstawione do oceny monografie zostały dobrze przygotowana pod względem językowym i redakcyjnym, zawierają m.in. wykazy skrótowców, indeksy, anglo- i hiszpańskojęzyczne streszczenia. Również pod względem językowym trudno coś zarzucić tym publikacjom – błędy stylistyczne czy językowe należą do rzadkości.

Tak więc, podsumowując, mogę stwierdzić, że przedstawione publikacje należy uznać za osiągnięcie naukowe, stanowiące dorobek pozwalający autorce o ubieganie się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

### 3. Ocena pozostałych elementów dorobku Habilitantki

Pani dr Marta Kania przedstawiła do oceny dorobek, na który składają się – oprócz publikacji włączonych do osiągnięcia naukowego w ramach procedury habilitacyjnej – dwie prace zbiorowe, których była współredaktorką, 12 artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych oraz 12 rozdziałów w pracach zbiorowych (po uzyskaniu stopnia doktora). Była także redaktorem jednego tomu pokonferencyjnego oraz specjalnego numeru czasopisma „Ad Americam. Journal of American Studies”. Wśród nich znalazły się także publikacje w językach angielskim i hiszpańskim. Publikacje te ukazywały się w bardzo różnych czasopiśmie, krajowych i zagranicznych (m.in. „Studies in Ancient Art and Civilizations”, „Estudios Latinoamericanos”, „Ad Americam. Journal of American Studies”, „Latinoamérica. Revista de los Estudios Latinoamericanos”, „Studia Religiosa” itp.). Są to opracowania potwierdzające wiedzę i umiejętności badawcze autorki, charakteryzujące się odpowiednim poziomem merytorycznym i metodologicznym. W większości poświęcone zostały kwestiom badań w ramach tematów wchodzących w zakres osiągnięcia naukowego, ale znajdują się tu także publikacje z zakresu zagadnień religioznawczych oraz z tematyki polonijnej.

Liczba cytowań dla habilitantki według Google Scholar wynosi 34; indeks h wynosi 3, co należy uznać za dobry wynik.



Habilitantka była kierownikiem i wykonawcą jednego projektu badawczego w ramach grantu przyznanego jej przez NCN oraz wykonawcą w trzech kolejnych międzynarodowych projektach, realizowanych w Meksyku (Universidad Nacional Autónoma de México). Odbyła 5 staży zagranicznych w latach 2013-2016, z tego dwa w ośrodkach akademickich w Meksyku, a trzy w Peru (Lima) – w trakcie pobytów za granicą realizowała także badania w innych krajach regionu (Gwatemala, Boliwia, Chile). Jest członkiem rady naukowej czasopisma „Indígena. Przeszłość i współczesność tubylczych ludów amerykańskich”, recenzowała artykuły zgłaszane do polskich, brytyjskich i meksykańskich czasopism naukowych. Habilitantka uczestniczyła po doktoracie w 31 konferencjach naukowych, wygłaszając referaty, z tego 17 konferencji miało wymiar międzynarodowy (Hiszpania, Meksyk, Peru, Austria, Serbia, Francja). Były one organizowane przez ośrodki akademickie i instytucje zajmujące się badaniami latynoamerykanistycznymi (m.in. międzynarodowe konferencje amerykanistyczne i latynoamerykanistyczne). Aktywność konferencyjną Pani dr Marty Kania należy ocenić bardzo pozytywnie.

Pani dr Marta Kania ma także znaczny dorobek dydaktyczny. Prowadzi zajęcia poświęcone Ameryce Łacińskiej, ale także poświęcone dziejom Polonii w tym regionie świata oraz społeczno-politycznym aspektom religii w regionie latynoamerykańskim. Warto podkreślić, że zaangażowanie w dydaktykę wiązało się także z jej wyjazdami studyjnymi do Ameryki Łacińskiej oraz z odbyciem odpowiednich staży finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Skutkowało to także prowadzeniem tematycznych wykładów i seminariów w ramach aktywności dydaktycznej na uczelni macierzystej, ale także realizowanych gościnnie na innych uczelniach w Polsce (m.in. Uniwersytet Warszawski) i za granicą (np. Uniwersytet w Santiago de Compostela).

W wymiarze organizacyjnym warto podkreślić także jej duże zaangażowanie, m.in. w działania zmierzające do umiędzynarodowienia badań i dydaktyki na UJ czy w pracach grup tematycznych mających promować mobilność akademicką wśród zainteresowanych uczelni. Była także inicjatorką podpisania szeregu umów o współpracy pomiędzy macierzystą uczelnią a uniwersytetami latynoamerykańskimi oraz aktywnym uczestnikiem działań związanych z realizacją i promowaniem wymiany akademickiej. Była także zaangażowana w działania promocyjne na rzecz swojego wydziału i instytutu.

## Konkluzja

Biorąc pod uwagę powyższe pozytywne oceny, zarówno w odniesieniu do rozprawy habilitacyjnej, jak i całości dorobku naukowego oraz aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej stwierdzam, że Pani doktor Marta Kania spełnia wymogi stawiane kandydatowi do stopnia naukowego doktora habilitowanego określone w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r. i w związku z tym wnioskuję o dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.



Wiesław Lizak